

**Kriminalitetsniveauet
i kommuner og politikredse
2011**

**JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR
APRIL 2013**

ISBN 978-87-92760-37-1

Indholdsfortegnelse

1. Undersøgelsens baggrund og formål.....	3
2. Data og metode	3
2.1. Kriminalitetsoplysninger	3
2.2. Oplysninger om demografiske og socioøkonomiske forhold m.v.	4
2.3. Metode og analyse.....	5
3. Kriminalitet i kommunerne set i forhold til landsgennemsnit	6
4. Forklaring på faktisk kriminalitetsniveau og beregning af det forventede	10
4.1. Hvad forklarer forskelle i kommunernes kriminalitetsniveau?	10
4.1.1. Ejerboliger.....	11
4.1.2. Enlige kvinder med børn.....	11
4.1.3. Unge mænd	12
4.1.4. Sommerhuse.....	12
4.1.5. Befolkningstæthed	12
4.2. Forventet og faktisk kriminalitet	13
5. Sammenligning med de tidligere undersøgelser	17
5.1. Forskelle og ligheder i modellerne	17
5.2. Kommuner med store forandringer siden 2009.....	18
6. Afsluttende bemærkninger.....	19
Bilag 1 Variabelliste.....	21
Bilag 2 Den endelige model.....	23
Bilag 3 Afvigelse mellem faktisk og forventet kriminalitet	24

1. Undersøgelsens baggrund og formål

Justitsministeriets Forskningskontor har to gange tidligere undersøgt kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse. Første gang var i 2003, hvor undersøgelsen var baseret på anmeldte straffelovsovertrædelser i perioden 1999-2001.¹ Siden har vi i Danmark haft en kommunalreform, som har reduceret antallet af kommuner fra 275 til 98, og ligeledes en politikredsreform, der har indebåret en mindskning i antallet af politikredse fra 54 til 12. På den baggrund blev undersøgelsen gentaget i 2009 baseret på anmeldelser fra 2007.²

Med henblik på at kunne følge udviklingen foretages hermed en opdatering af de tidligere undersøgelser ud fra samme fremgangsmåde, dvs. dels en analyse af kriminalitetsniveauet i kommunerne set i forhold til gennemsnittet på landsplan, og dels en analyse hvor det samlede kriminalitetsniveau i kommunerne sammenholdes med det forventede kriminalitetsniveau. Ved sidstnævnte tages højde for de forhold, som er med til at forklare forskellene i kriminalitetsniveauet mellem kommunerne.

2. Data og metode

2.1. Kriminalitetsoplysninger

Oplysningerne om anmeldt kriminalitet fordelt på kommuner og politikredse stammer fra Danmarks Statistiks statistikbank. Den anmeldte kriminalitet er sat i forhold til folketallet i kommunen eller politikredsen (pr. 1.000 indbyggere).

For sammenlignelighedens skyld afgrænses anmeldt kriminalitet i denne undersøgelse på samme måde som i de forrige undersøgelser. Anmeldt kriminalitet omfatter således samtlige ejendomsforbrydelser (§ 171, §§ 180-182 og straffelovens 28. kapitel om formueforbrydelser), vold (§§ 119-121, § 123, §§ 133-134b, straffelovens 25. kapitel, §§ 260-262a og §§ 266-266a) og voldtægt m.v. (§§ 216-217).³ Analysen omfatter herefter knap 454.000 anmeldte straffelovsovertrædelser i 2011, hvilket svarer til 97 pct. af samtlige anmeldte straffelovsovertrædelser.

¹ Susanne Clausen & Britta Kyvsgaard: *Kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse – en modelafprøvning*. Justitsministeriets Forskningsenhed, København 2003.

² Susanne Clausen: *Kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse – baseret på ny kommuneinddeling og ny politikredsinddeling*. Justitsministeriets Forskningskontor, København 2009.

³ Denne afgrænsning skyldes, at undersøgelsen oprindeligt inspireret af en tilsvarende svensk undersøgelse, hvor denne afgrænsning var anvendt. Se BRÅ rapport nr. 5, 2002: *Brottsnivåerna i landets kommuner. En statistisk undersökning*.

Tabel 1. Kriminalitetens art for anmeldt kriminalitet.

	Antal	Andel af samlet kriminalitet
Voldtægt	410	0,1 %
Voldsforbrydelser	17.834	3,9 %
Ejendomsforbrydelser	435.531	96,0 %
<i>Heraf røverier</i>	3.241	0,7 %
<i>indbrud</i>	91.732	20,1 %
<i>cykeltyverier</i>	71.697	15,8 %
<i>andre tyverier</i>	138.447	30,5 %
I alt	453.775	100 %

Tabel 1 viser fordelingen af den anmeldte kriminalitet i undersøgelsen. Ejendomsforbrydelser tegner sig for langt størstedelen af den anmeldte kriminalitet, nemlig hele 96 pct. Voldsforbrydelserne udgør 3,9 pct., mens voldtægt udgør 0,1 pct. af den samlede anmeldte kriminalitet. Analyser af den samlede anmeldte kriminalitet vil derfor hovedsageligt afspejle ejendomsforbrydelser – i særdeleshed *indbrud*, *cykeltyverier* og *andre tyverier*.⁴

2.2. Oplysninger om demografiske og socioøkonomiske forhold m.v.

I analyserne indgår en række variable, som forventes at have indflydelse på kriminalitetsniveauet. Det er variable, som vedrører sociale, økonomiske, uddannelsesmæssige, erhvervmæssige og demografiske forhold blandt indbyggerne i kommunen samt karakteristika angående kommunernes befolkningstæthed. Variablene beskriver befolkningens ressourcer, den sociale kontrol, demografiske forhold og kriminalitetsmuligheder.

Til *ressourcer* hører de variable, som måler befolkningens socioøkonomiske forhold, dvs. variabler som indkomst, uddannelse, ejerskab af egen bolig, antallet af kontanthjælpsmodtagere pr. 1.000 indbyggere samt husstandenes sammensætning.⁵ *Befolkningsdemografi* måles ved variable, der angår køn, alder og etnicitet, mens *kriminalitetsmuligheder* omfatter antal sommerhuse, erhvervsbygninger og pendling. Den *sociale kontrol* måles ved variablene urbaniseringsgrad, befolkningstæthed og geografisk mobilitet. Nogle af variablene kan angå flere af de nævnte forhold.

Også disse oplysninger stammer fra Danmarks Statistiks statistikbank.

Følgende variabler indgår i analysen:

- Andel boliger beboet af ejer (*herefter* ejerbolig)
- Andel enlige kvinder med børn

⁴ 'Andre tyverier' er en opsamlingskategori, der omfatter tyverier, der ikke er indbrudstyverier, butikstyverier, tyverier fra bil, båd el.lign., ligesom heller ikke tyverier/brugstyverier af befordringsmidler er inkluderet.

⁵ Husstandens sammensætning vil almindeligvis afspejle demografiske forhold, men analysen peger på, at variablen i denne sammenhæng primært vedrører ressourcespørgsmålet.

- Andel unge mænd
- Antal sommerhuse
- Befolkningstæthed
- Andel huse/villaer m.v.
- Antal husstande med en person
- Personer uden beskæftigelse
- Andel anbragte børn
- Andel børn og andel ældre
- Udbetalt kontanthjælp
- Antal erhvervsbygninger
- Etnicitet
- Højest fuldførte kompetencegivende uddannelse

Oprindeligt har flere variabler været testet med henblik på at undersøge, om de kunne bidrage til at forklare forskellene mellem kommunerne. De af variablerne, der ikke kunne bidrage hertil, er ekskluderet fra modellen. Bilag 1 omfatter en liste med samtlige mulige variabler og en beskrivelse af, hvordan de er afgrænset. Heraf fremgår også de variabler, som er testet, men ikke indgår i den endelige model.

Det har samtidig vist sig, at flere af de ovenstående variabler er overlappende, idet de angår samme forhold som andre inkluderede variable. Disse overlappende variabler er udeladt for at undgå risiko for multikollinearitet, som er et udtryk for, at inklusion af flere variable, der måler det samme, vil kunne føre til beregningsproblemer. Det betyder, at fx variabelen *ejerbolig* er valgt frem for *huse*, idet de to variabler stort set måler det samme og er indbyrdes korrelerede. I optegnelsen af resultaterne gøres opmærksom på, hvilke variabler der måler (noget af) det samme og dermed kan erstatte hinanden.

2.3. Metode og analyse

Der anvendes en statistisk metode af typen *lineær regression* til at undersøge, hvilke af de inkluderede faktorer der har betydning for forskellene i kriminalitetsniveauet. Med regressionsanalysen undersøges betydningen af hver faktor for sig, idet der kontrolleres for de andre faktorer. Analysen præsenterer en model, som kun inddrager de faktorer, der statistisk sikkert er relateret til variationen i kriminalitetsniveauet mellem kommunerne. Endvidere beregnes det forventede kriminalitetsniveau på baggrund af modellen.

Modelsøgningen er foretaget *baglæns*. Det vil sige, at alle variable, det kan antages teoretisk at være forklarende for antallet af anmeldelser i kommunerne, er indeholdt i den såkaldte startmodel. Det er disse, som er at finde i bilag 1. Herefter fjernes så én efter én den mest insignifikante variabel, indtil

der til sidst kun er variabler tilbage, som statistisk sikkert kan forklare variationen i anmeldelsesraten.⁶ Dette følger af strenge krav til, hvornår en variabels bidrag kan komme med i en model af denne type. Af bilag 2 fremgår, at der ikke er problemer med multikollonaritet med de resterende variabler i den endelige model.⁷

3. Kriminalitet i kommunerne set i forhold til landsgennemsnit

Kort 1 viser den generelle fordeling af kriminaliteten i alle kommunerne. En afvigelse fra landsgennemsnittet på mindst 20 pct. færre lovovertrædelser pr. 1.000 indbyggere betegnes som *meget under* landsgennemsnittet, hvilket er markeret med en mørkegrøn farve på kortet. En afvigelse på 10-19 pct. under landsgennemsnittet betegnes som *lidt under*, og disse kommuner er angivet med en lysegrøn farve. Tilsvarende betegnes en afvigelse med mindst 20 pct. flere lovovertrædelser pr. 1.000 indbyggere end landsgennemsnittet som *meget over*, mens afvigelser på 10-19 pct. over landsgennemsnittet anses som *lidt over*. Kommuner, der opfylder disse kriterier er angivet med henholdsvis en mørkerød og en lyserød farve. Det indebærer, at afvigelser, som ligger inden for intervallet -9 pct. til +9 pct. under og over landsgennemsnittet, betragtes som *ingen forskel* og er angivet med hvid.

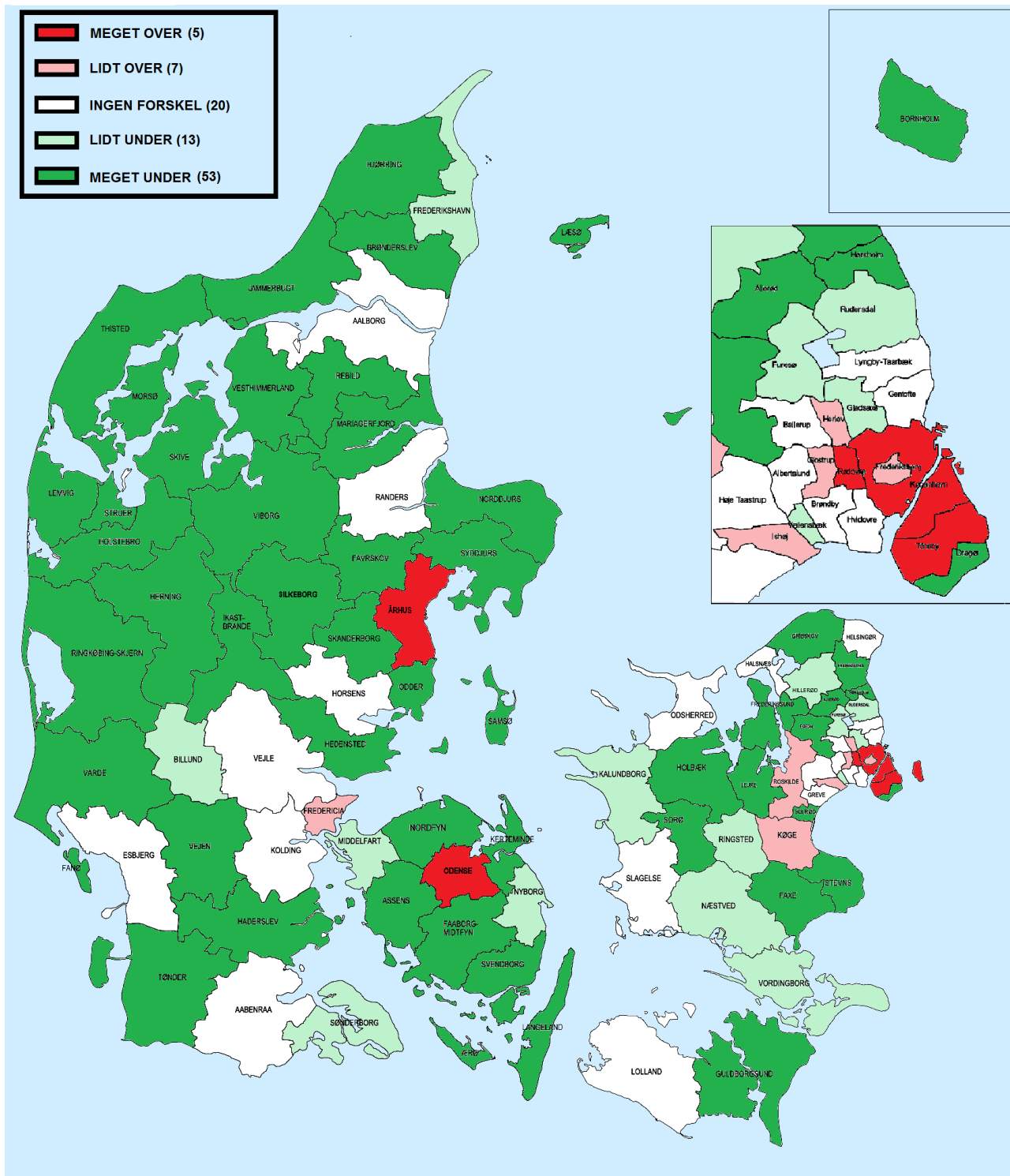
I 2011 var landsgennemsnittet 81 anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere. Anmeldelsestallene i forhold til befolkningens størrelse viser store variationer kommunerne imellem. Kortet viser, at en stor del af kommunerne ligger meget under landsgennemsnittet, og at det primært er i de større byer, Odense, Århus og København og omegn, at kriminalitetsniveauet er højt. København havde i 2011 det højeste niveau med 159 straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere, mens Læsø havde det laveste med 18 straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere.

De tidligere undersøgelser viste, at landsgennemsnittet i 1999-2001 var 90 anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere, mens gennemsnittet i 2007 var 80 anmeldelser. De tidligere undersøgelser viste ligeledes et højt kriminalitetsniveau i og omkring de større byer og Læsø som kommunen med det laveste antal straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere.

⁶ I den efterfølgende modelkontrol er også tilføjet en række variabler enkeltvist for at se deres bidrag, samt hvad de måtte korrelere med. Dette medførte ikke ændringer i den endelige model.

⁷ Det betragtes som værende et problem, når VIF-værdien (variance inflation factors) er over 10, eller når Tolerance-værdien er under 0,1 (Landau, Sabine & Brian S. Everitt: *A Handbook of Statistical Analyses using SPSS*. Chapman & Hall, Boca Raton, London, New York, Washington, D.C., 2004). Værdierne i den endelige model ligger inden for de tilladte værdier.

Kort 1. Kriminalitetsniveauet i kommunerne i forhold til landsgennemsnittet

Kort 2 viser fordelingen af kriminalitet i de 12 politikredse. Kortet viser, at særligt Københavns Politikreds skiller sig ud med markant mere anmeldt kriminalitet pr. 1.000 indbyggere end de øvrige politikredse. Samtidig ses, at Midt- og Vestjyllands Politikreds samt Bornholms Politikreds ligger meget under landsgennemsnittet.

En væsentlig del af forskellene mellem kommunernes og politikredsens kriminalitetsniveauer må antages at bero på forskelle med hensyn til bl.a. demografi, urbaniseringsgrad og indbyggernes sociale ressourcer – forhold der generelt har betydning for kriminalitetsniveauet. Formålet med den følgende analyse er at belyse, *hvilke forhold* der kan være med til at forklare variationerne mellem henholdsvis kommunernes og politikredsens kriminalitetsniveau. På baggrund heraf beregnes det forventede kriminalitetsniveau i kommunerne og politikredsene, idet der ved denne beregning tages højde for variationen i de forhold, som er med til at forklare forskellene mellem kommunerne.

Kort 2. Kriminalitetsniveauet i politikredsene i forhold til landsgennemsnittet.

4. Forklaring på faktisk kriminalitetsniveau og beregning af det forventede

4.1. Hvad forklarer forskelle i kommunernes kriminalitetsniveau?

Den endelige model, som forklarer forskellene i kriminalitetsniveauet mellem kommunerne, indeholder fem variabler, se også bilag 2.⁸ Det er *ejerboliger, enlige kvinder med børn, unge mænd, sommerhuse og befolkningstæthed*.

Modellen har en forklaringsværdi på 0,752. Det betyder, at de fem nævnte variabler tilsammen forklarer 75,2 pct. af variationen i kriminalitetsniveauet i kommunerne. I det følgende gennemgås de variabler, som indgår i modellen. Variablerne i modellen nævnes i prioriteret rækkefølge, så den variabel, der bidrager mest til modellens forklaringsværdi, nævnes først og så fremdeles.

Det skal indledningsvis understreges, at den variation, der findes mellem kommunerne med hensyn til de variabler, som er indgået i analysen, også har en betydning for, om variablerne overhovedet kan forventes at indgå i forklaringsmodellen. Hvis alle kommuner har en *ensartet* fordeling med hensyn til en bestemt variabel, vil denne variabel naturligvis ikke kunne være med til at forklare en *forskel*. Når fx køn ikke indgår selvstændigt i modellen, men alene i kombinationen med alder, skyldes det utvivlsomt, at der er en meget ringe variation mellem kommunerne med hensyn til andelen af mænd: I den kommune med flest mænd pr. 1.000 indbyggere er andelen således kun 8 pct. større end i den kommune, der har færrest mænd pr. 1.000 indbyggere. Der vil således være forhold, der er kendt for at have en meget stor betydning for forekomsten af kriminalitet, der alligevel ikke er med til at forklare *forskellen* i kriminalitetshyppigheden mellem kommunerne.

Det skal videre understreges, at analyserne angår *gerningsstedet* for den anmeldte kriminalitet. De fem variabler i modellen er altså karakteristika ved kommuner, hvor kriminaliteten bliver begået. Mens nogle af disse angår muligheden for kriminalitet og graden af social kontrol, fx andel sommerhuse og befolkningstæthed, vedrører andre kommunens beboere og disses ressourcer, herunder andelen af kommunens boliger, der er ejerboliger, andel enlige kvinder med børn og andel unge mænd. Hvorvidt disse ressourcekarakteristika angår ofre eller gerningspersoner, kan denne undersøgelse ikke udtale sig om. Udgangspunktet er gerningsstedet for kriminaliteten, men hvorvidt dette samtidig er bopælskommune for offer eller gerningsperson altså kan ikke ses af undersøgelsen. Andre kriminologiske undersøgelser har vist, at lovovertrædere er mobile i forskellig grad, og at en

⁸ Eftersom kriminalitetsfordelingen i kommunerne, jf. kort 1, tyder på, at det først og fremmest er storbyerne eller kommuner med store byer, der har megen kriminalitet, er der endvidere foretaget særskilte analyser for kommuner med hhv. høj og lav befolkningstæthed (delt med 49 kommuner i hver gruppe) med henblik på at undersøge, om det er forskellige forhold, der hænger sammen med kriminalitetsfordelingen i kommunerne. Disse analyser viser dog, at det i vidt omfang er de samme variable, som inddrages i modellerne for kommuner med høj befolkningstæthed som i modellerne for kommuner med lav befolkningstæthed. På den baggrund er det valgt alene at gengive resultaterne fra analysen med samtlige kommuner.

stor andel begår kriminalitet i nærheden af deres bopæl.⁹ Der kan derfor være grund til at antage, at mange af gerningsmændene bor i det samme område, som kriminaliteten finder sted.

Til spørgsmålet om, hvorvidt faktorerne fra modellen angår ofre eller gerningspersoner, kan føjes, at karakteristika ved ofre og gerningspersoner i mange tilfælde ikke adskiller sig væsentligt fra hinanden. I lighed med gerningspersoner adskiller ofre for kriminalitet sig fra den øvrige befolkning med hensyn til køn, alder, etnicitet, familieforhold, uddannelse, beskæftigelse, indkomst m.v.¹⁰

4.1.1. Ejerboliger

Den variabel, som er stærkest relateret til forskellene i kriminalitetsniveauet mellem kommunerne, er andelen af kommunens boliger, som er beboet af ejeren (*ejerboliger*). Modellen viser, at jo flere ejerboliger, der er i en kommune, desto lavere er kriminalitetsniveauet. Variablen er ikke direkte forbundet med kriminalitet, men vidner snarere om kommunens *ressourcer*. At der er en stor andel af boligerne, som er beboet af ejeren, tyder på en større koncentration af familier med gode økonomiske ressourcer, hvilket generelt er forbundet med et lavere kriminalitetsniveau.

Variablen kan erstattes med variabelen *huse*, der angiver, hvor stor en del af boligerne i kommunen der er huse. Der er stort sammenfald mellem disse to variable, men her er valgt at bibeholde variabelen *ejerboliger*, da den er lidt bedre til at forklare variationen mellem kommunerne. Variablen kan desuden erstattes af andre mål på kommunens økonomiske ressourcer, eksempelvis andelen af boliger, som er beboet af kun én person, antallet af personer uden beskæftigelse pr. 1.000 indbyggere i den arbejdsduelige alder eller anbragte børn pr. 1.000 børn. Modsat andelen af ejerboliger indebærer disse variable, at jo større andelen er, desto mere kriminalitet kan der forventes.

4.1.2. Enlige kvinder med børn

Variablen *enlige kvinder med børn* indgår ligeledes i modellen og viser, at jo flere enlige kvinder med et eller flere børn, der er i en kommune, desto højere er kriminalitetsniveauet. Variablen er ligesom variabelen *ejerbolig* et udtryk for indbyggernes ressourcer, og kommuner eller områder med mange ressourcesvage indbyggere har typisk et højere kriminalitetsniveau.

Variablen kan erstattes af, hvor mange penge kommunen udbetaler til kontanthjælp, idet store beløb til kontanthjælp også er forbundet med øget kriminalitet.

⁹ Justitsministeriets Forskningskontor (2013): *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2012. Med separate opgørelser for kommuner og politikredse*. David W.M Sorensen (2005): *The Journey to Danish Residential Burglary: Distributions and Correlates Of Crime Trips Made by Convicted Danish Offenders*.

¹⁰ Flemming Balvig, Britta Kyvsgaard & Anne-Julie Boesen Pedersen (2012): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2011 samt registrerede ofre 2001-2009*.

4.1.3. *Unge mænd*

Modellen viser endvidere, at kommuner med relativt mange unge mænd i alderen 15-39 år i forhold til den samlede befolkning har et højt kriminalitetsniveau. Det er velkendt kriminologisk viden, at unge mænd hører til de mest aktive, hvad angår kriminalitet, og samtidig er både mænd og unge overrepræsenterede blandt ofre for kriminalitet. Som sagt er det ikke muligt at fastslå, om det angår ofre eller gerningspersoner – alene at andelen af denne gruppe hænger sammen med kommunernes kriminalitetsniveau.

Erstattes variabelen *unge mænd* af alene en aldersvariabel, ses, hvordan en relativ stor andel personer over 40 år er relateret til et lavt kriminalitetsniveau.

4.1.4. *Sommerhuse*

Også *sommerhuse* indgår i modellen. Denne variabel måler, hvor stor en andel sommerhuse udgør af samtlige bygninger i kommunen. Sammenhængen med kriminalitet består i, at jo flere sommerhuse, der findes i en kommune, desto højere er kriminalitetsniveauet. Denne variabel kan siges at vedrøre såvel kriminalitetsmulighederne som den sociale kontrol, da mange sommerhuse øger kriminalitetsmulighederne, og da det er lettere at begå fx hærværk eller indbrud i et fritidshusområde uden for sæsonen, hvor ingen overvåger området.

Variabelen kan ikke umiddelbart erstattes af andre variabler, hvilket formentlig skyldes, at netop den særlige kriminalitetsmulighed, som mange sommer- og fritidshuse repræsenterer, er svær at indfange i andre variabler.

4.1.5. *Befolkningstæthed*

Den sidste variabel angår *befolkningstæthed*. De 98 kommuners befolkningstæthed er grupperet i tre kategorier afhængigt af befolkningstætheden, hvorefter der er set på effekten af at være i disse grupper hver for sig.¹¹ Analysen viser en sammenhæng mellem kriminalitetsniveau og befolkningstæthed, idet den tredjedel af kommunerne, som har den største befolkningstæthed, har et større kriminalitetsniveau end de øvrige kommuner. Også denne variabel skal primært ses som udtryk for graden af social kontrol og for kriminalitetsmulighederne, dog på en lidt anden måde end ovenfor. I mere tæt befolkede områder overvåger man i mindre grad hinandens ting og ejendom, fordi man ikke kender hinanden, hvilket betyder, at den uformelle sociale kontrol er lavere. Samtidig rummer byen flere kriminalitetsmuligheder – flere mennesker, flere biler, flere butikker mv. – hvilket også har betydning for kriminalitetsniveauet.

Variabelen befolkningstæthed kan ligesom sommerhuse ikke erstattes af andre variable.

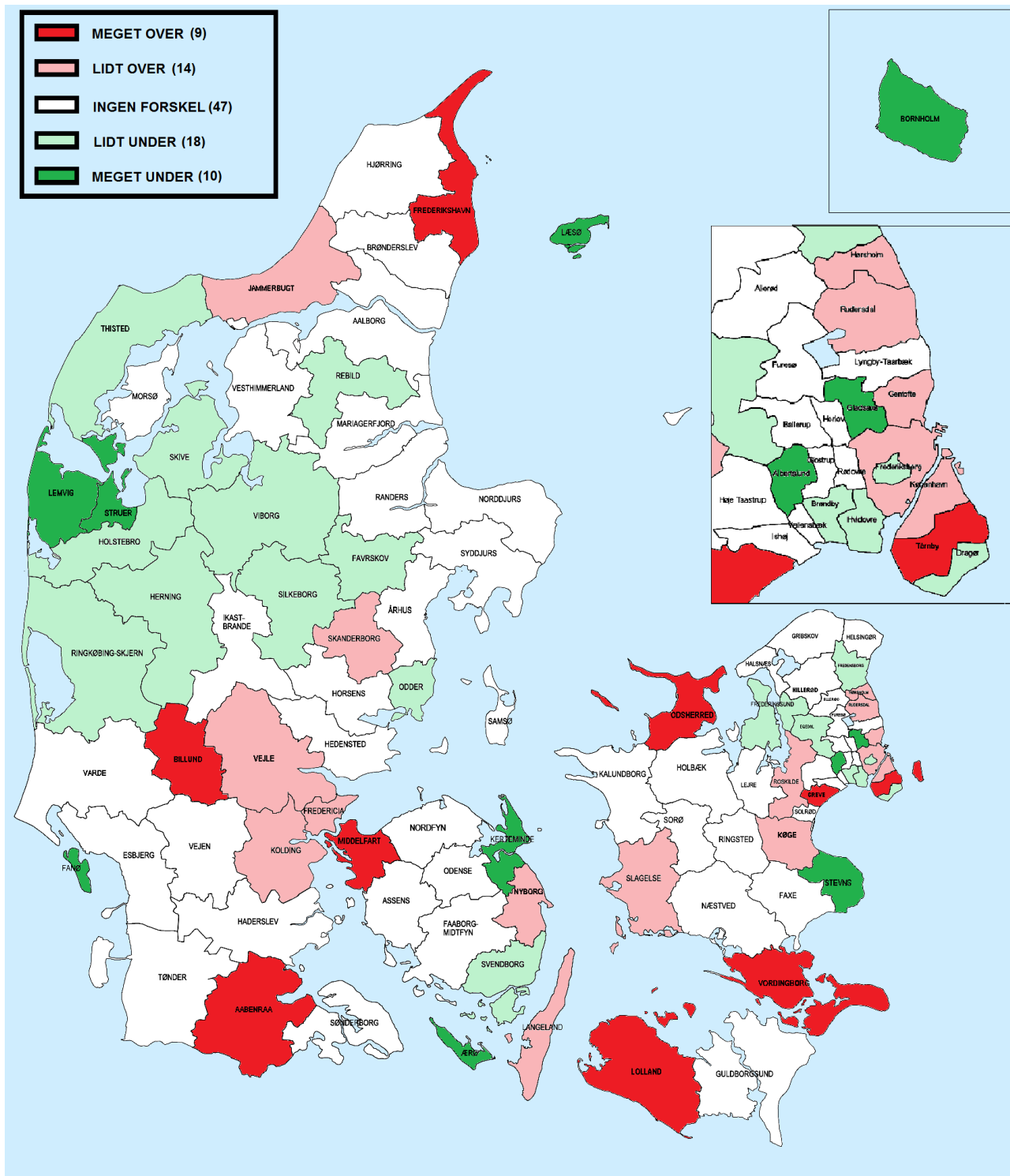
¹¹ Der er lavet en kategorisering, da variationen mellem kommunerne er vældig stor – fra 17 til 11.300 indbyggere pr. km² – og da det er betydningen af høj kontra lav befolkningstæthed, der her er af interesse.

4.2. Forventet og faktisk kriminalitet

På baggrund af den ovenfor beskrevne model kan det forventede kriminalitetsniveau i kommunerne beregnes, idet der her tages højde for de faktorer, som har betydning for variationen i kriminaliteten mellem kommunerne. Det forventede kriminalitetsniveau kan så sammenlignes med det faktiske anmeldte kriminalitetsniveau i landets kommuner, og der kan på denne baggrund tegnes et nyt danmarkskort, som viser, om kriminalitetsniveauet ligger over eller under det forventede. Disse afvigelser er vist på kort 3 og fremgår også af bilag 3.

Ifald det faktisk anmeldte kriminalitetsniveau er mindst 20 pct. lavere end det forventede, betegnes dette som *meget under* (angivet med mørkegrønt), mens en afvigelse på 10-19 pct. under det forventede betegnes som *lidt under* (angivet med lysegrøn farve). Tilsvarende betegnes afvigelser, som er mindst 20 pct. højere end det forventede kriminalitetsniveau som *meget over* (angivet med mørkerød) og afvigelser på 10-19 pct. over det forventede kriminalitetsniveau som *lidt over* (angivet med lyserød). Afvigelser, som ligger inden for intervallet -9 pct. til +9 pct., betegnes som *ingen afvigelse* mellem det faktiske og det forventede kriminalitetsniveau og er angivet med hvid.

Kort 3. Forholdet mellem forventet og faktisk kriminalitet i kommunerne

En sammenligning af kort 1 og kort 3 viser, at der for flertallet af kommunernes vedkommende sker betydelige ændringer. Det er således blot 21 af de 98 kommuner, som stadig har samme farve, dvs. hvor afvigelsen fra det forventede er på samme niveau som den faktiske afvigelse i forhold til landsgennemsnittet.

Ændringerne mellem kort 1 og kort 3 består dels i, at mange kommuner ændres fra at ligge meget under landsgennemsnittet til ikke at afvige fra det, der kan forventes, og dels i, at det høje faktiske kriminalitetsniveau i nogle af de større byer ikke viser sig ved beregning af det forventede niveau. Det er forventet, da der selvsagt bliver færre forskelle mellem kommunerne, når der tages højde for nogle af de forhold, der har betydning for kriminalitetsniveauet. Mens det kun er 20 ud af 98 kommuner, der er på niveau med landsgennemsnittet, jf. kort 1, så er det knap halvdelen af kommunerne, 47 af de 98 kommuner, der ikke afviger fra det beregnede forventede kriminalitetsniveau, jf. kort 3.

Der er dog også kommuner, som med hensyn til det faktiske kriminalitetsniveau enten ikke afviger fra landsgennemsnittet eller ligger lidt under dette, men hvor de i forhold til det forventede kriminalitetsniveau ligger meget over dette. Det drejer sig om Frederikshavn, Aabenraa, Billund, Middelfart, Vordingborg, Odsherred, Lolland og Greve. Dette skal muligvis forklares med forhold, der ikke er omfattet af undersøgelsen, jf. den afsluttende diskussion.

Kort 4 viser forholdet mellem forventet og faktisk kriminalitet i politikredsene.¹² Kortet viser, at mere end halvdelen af politikredsene ikke afviger fra det forventede kriminalitetsniveau. Tre politikredse – Sydøstjylland, Syd- og Sønderjylland samt Sydsjælland og Lolland-Falster – har et kriminalitetsniveau lidt over det forventede, mens Midt- og Vestjyllands Politikreds har et niveau lidt under det forventede, og Bornholms Politikreds har et niveau meget under det forventede. Ingen af politikredsene har et kriminalitetsniveau meget over det forventede, og sammenlignet med kommunekortet (kort 3) er politikredskortet mere farveløst. Det skyldes, at de forskelle, der måtte være mellem kommunerne, udlignes i de større politikredse. En oversigt over det faktiske og det forventede kriminalitetsniveau i politikredsene samt afvigelser herimellem fremgår også af bilag 3.

¹² Det forventede niveau i politikredsene er udregnet på baggrund af den model, som er beregnet ud fra data på kommunalt niveau. Det betyder, at modellen ikke passer lige så godt til politikredsene, fordi den er udregnet med et andet udgangspunkt. Dette kan give mindre skævheder, eksempelvis gælder det for Københavns Politi, at det forventede kriminalitetsniveau er højere i politikredsen end i nogen af politikredsens kommuner, se også bilag 3.

Kort 4. Forholdet mellem forventet og faktisk kriminalitet i politikredsene

5. Sammenligning med de tidligere undersøgelser

5.1. Forskelle og ligheder i modellerne

Forklaringskraften for den nye model er en lille smule lavere end i de to tidligere undersøgelser, nemlig 75,2 pct. mod henholdsvis 77,8 pct. i 2003 og 77,4 pct. i 2009. En af årsagerne hertil kan være, at forskellene mellem kommunerne er mindsket, idet færre kommuner i den seneste undersøgelse afviger betydeligt fra landsgennemsnittet med hensyn til antal anmeldelser. Når flere kommuner i højere grad ligner hinanden på dette punkt, bliver det samtidig mere vanskeligt at forklare forskellene. At modellen er i stand til at forklare 75,2 pct. af variationen mellem kommuner må dog under alle omstændigheder betragtes som et vældig godt resultat.

I sammenligning med den første undersøgelse fra 2003, hvor modellen indeholdt otte variable, viser denne nye undersøgelse en mere simpel model med fem variable. Den nye model indeholder på den anden side en enkelt variabel mere end modellen fra 2009-undersøgelsen. Undersøgelserne ligner dog hinanden i den forstand, at flere af de samme variable optræder i modellerne.

I 2003 var *huse, enlige mødre, befolkningstæthed, udbetalt kontanthjælp og alder (med to udfald)* udslagsgivende. Det er alle sammen variable, som enten indgår i denne undersøgelses endelige model, eller som kan erstatte forhold, der indgår. I 2003 indgik endvidere *urbaniseringsgrad* og *fuldført mellemlang eller lang videregående uddannelse*. Disse indgår ikke i den nye model, som omvendt inkluderer *sommerhuse*. Denne variabel blev slet ikke testet i modellen fra 2003 og har derfor naturligvis heller ikke kunnet inkluderes heri.

I modellen fra 2009 indgik *enlige mødre, unge mænd* samt *husstande med én person*, der ligeledes enten indgår i den endelige model i denne undersøgelse eller kan erstatte variable heri. Hertil kommer, at *urbaniseringsgrad* indgik i modellen i 2009, mens hverken *befolkningstæthed* eller *sommerhuse* indgik. Sidstnævnte kan skyldes, at antallet af indbrud i fritidshuse dengang var 35 pct. lavere, end det var i 2011.

Som nævnt indgik *urbaniseringsgrad* i begge de tidligere modeller, mens *befolkningstæthed* gør det i den nye model. Det må dog antages, at befolkningstætheden i hvert fald delvis afspejler urbaniseringsgraden.¹³

Som nævnt kendes de øvrige variable i den nye model fra de tidligere undersøgelser, idet *ejerboliger* i denne undersøgelse kan erstattes med blandt andet variabelen *huse*, som var den variabel, som var stærkest relateret til kriminalitetsniveauet i kommunerne i 2003, eller *husstande med én person*, som indgik i modellen fra 2009. *Enlige mødre* går igen i alle undersøgelserne, mens også de *unge*

¹³ Oplysning om *urbaniseringsgrad* var ikke tilgængelig for 2011, hvorfor data fra 2006 er anvendt, jf. bilag 1.

mænd er at finde i både denne samt i undersøgelsen fra 2009. Denne kan erstattes af aldersvariable, som de findes i 2003.

5.2. Kommuner med store forandringer siden 2009

Sammenlignes resultaterne fra denne undersøgelse med undersøgelsen fra 2009, placerer hovedparten af kommunerne sig på et tilsvarende niveau, dvs. at kommuner, der i 2009-undersøgelse havde et faktisk kriminalitetsniveau, som lå enten over eller under det forventede, også ligger tilsvarende enten under eller over i denne undersøgelse.

Der er dog 12 kommuner, hvis faktiske kriminalitetsniveau i forhold til det forventede har ændret sig betydeligt fra 2009 til 2011. En sådan ændret placering kan afspejle såvel ændringer i den anmeldte kriminalitet som ændringer i indbyggersammensætningen, deres ressourcer, sociale forhold m.v., jf. de variable, der ligger til grund for beregningen af det forventede kriminalitetsniveau. En ændring fra at have et kriminalitetsniveau, der ikke afviger fra det forventede, til at have fx ét, der ligger meget over, kan således være et resultat af, at indbyggerne i kommunen eksempelvis er blevet meget mere ressourcestærke, mens kriminaliteten har holdt samme niveau i den undersøgte periode. Det giver derfor ikke megen mening at analysere alene ændringer i kriminalitetsniveauet med henblik på at finde en årsag til forandringen. Da en analyse af samtlige mulige medvirkende årsager er meget ressourcekrævende, skal her alene peges på, hvilke de 12 kommuner er.¹⁴

I seks af de 12 kommuner er udviklingen gået i retning af mindre faktisk kriminalitet end forventet. Fanø Kommune er gået fra at ligge meget over det forventede til at ligge meget under. Det er den eneste kommune, som har ændret sig så meget. Vallensbæk, Guldborgsund, Haderslev, Norddjurs og Vejen er gået fra at have et kriminalitetsniveau meget over det forventede til et kriminalitetsniveau, der svarer til det forventede.

Seks andre kommuner har modsat udviklet sig i retning af mere faktisk kriminalitet end forventet. Billund, Frederikshavn og Lolland kommuner er alle gået fra at ikke at afvige fra det forventede kriminalitetsniveau i 2009-undersøgelsen til at ligge meget over det forventede. To andre kommuner, Rudersdal og Langeland, er begge gået fra at ligge lidt under det forventede niveau til at ligge lidt over, mens Faaborg-Midtfyn i 2009 havde et kriminalitetsniveau, der lå meget under det forventede niveau. I 2011 har kommunen derimod et niveau, der ikke afviger fra det forventede.

¹⁴ Det er muligt selv at undersøge baggrunden for ændringer i den forventede kriminalitetsniveau, idet de oplysninger, beregningerne er baseret på, som nævnt er frit tilgængelige på Danmarks Statistiks hjemmeside.

6. Afsluttende bemærkninger

Denne undersøgelse omfatter en beskrivelse af kriminalitetsniveauet i kommunerne set i forhold til gennemsnittet på landsplan samt en analyse af, hvilke forhold der er relateret til forskellene mellem kommunernes kriminalitetsniveau. Endvidere er der gennemført en analyse af forholdet mellem det faktiske kriminalitetsniveau i kommunerne sammenholdt med det forventede, idet det forventede niveau er beregnet på baggrund af resultaterne af førnævnte analyse.

Undersøgelser peger på fem forhold, der er med til at forklare forskelle mellem kriminalitetsniveauet i kommunerne: *Andelen af ejerboliger, andelen af enlige kvinder med børn, andelen af unge mænd, andelen af sommerhuse samt befolkningstætheden* i kommunen.

Det, der skal diskuteres her, angår de muligheder og begrænsninger, der er ved undersøgelsen og dens resultater.

Undersøgelsen er baseret på den anmeldte, registrerede kriminalitet. Som bekendt afviger den reelle kriminalitet fra den registrerede kriminalitet, idet der er et mørketal af ikke-anmeldt kriminalitet. Mørketallet er imidlertid kun et problem i denne sammenhæng, såfremt der er regionale forskelle på anmeldelsestilbøjeligheden. Hvorvidt der er det, vides ikke med sikkerhed, men umiddelbart forekommer det ikke sandsynligt, at der findes væsentlige regionale forskelle på dette område.

Undersøgelsen angår stedet – kommunen – hvor kriminaliteten finder sted, hvilket ikke nødvendigvis er samme område, som offeret eller gerningspersonen bor i. Kun nogle af de forhold, der har betydning for forskellene i kriminalitetsniveauet mellem kommunerne, angår karakteristika ved selve stedet, nemlig kriminalitetsmulighederne (andel sommerhuse) og social kontrol (befolkningstæthed), mens de øvrige forhold angår befolkningens ressourcer og demografi. Såfremt en kommune har en meget stor gennemstrømning af rejsende eller pendlere, vil den dels være mere udsat for kriminalitet end andre kommuner, fordi der reelt er mange flere potentielle gerningsmænd/ofre i kommunen, end befolkningstallet angiver, og dels vil karakteristika ved nogle af de reelle gerningsmænd/ofre ikke være inkluderet i analysen, da de ikke bor i kommunen. Såfremt en sådan situation forekommer hyppigt, vil det underminere den angivne model. Det skal dog nævnes, at oplysning om omfanget af både ind- og udpendling har været testet i modellen, og det viste sig, at dette ikke havde signifikant betydning med hensyn til at forklare forskellene mellem kommunernes kriminalitetsniveau.

Som nævnt, er det ikke muligt at vide, om faktorer, der angår befolkningens ressourcer og demografi, og som er med til at forklare forskellene mellem kommunernes kriminalitetsniveau, relaterer sig til gerningspersoner eller ofre, også fordi gerningspersoner og ofre langt hen ad vejen er karakteri-

seret ved de samme sociale og demografiske forhold. Dette aspekt er vigtigt i tolkningen af undersøgelsens resultater.

Den model, analyserne peger på, er i stand til at forklare en ganske væsentlig del af variationen i kriminalitetens fordeling. Adgang til endnu flere oplysninger om befolkningen, herunder alkohol- og narkotikamisbrug, vil muligvis kunne gøre modellen bedre. Det er dog tvivlsomt, om disse informationer ville føje meget til forklaringsværdien, da den, i forhold til hvad man kan forvente i undersøgelser af denne type, i forvejen er ganske stor.

Selv om forklaringsværdien er høj, betyder det ikke, at modellen nødvendigvis er lige god til beregning af den forventede kriminalitet i samtlige kommuner. Ud over en omfattende ud- eller indpendling kan der være en række andre særlige lokale forhold, der gør sig gældende, og som har betydning for, at en kommune i beregningerne i denne rapport fremstår som havende meget eller lidt kriminalitet i forhold til det forventede. For eksempel kan man forestille sig en kommune med en uforholdsmæssig stor andel meget gamle borgere. Alt andet lige vil der i en sådan kommune være lidt kriminalitet. Særlig høj alder indgår imidlertid ikke i forklaringsmodellen som en variabel, der mindsker det forventede kriminalitetsniveau, hvorfor denne kommune – ved sammenligning mellem det faktiske og det forventede kriminalitetsniveau – vil fremstå med et kriminalitetsniveau, der ligger meget under det forventede.

Det er givet, at sådanne variationer gør sig gældende, og at de kan være med til at forklare de variationer, undersøgelsen peger på med hensyn til forskel mellem faktisk og forventet kriminalitet i kommunerne. Dertil kommer, at de enkelte kommuner kan have gennemført særlige tiltag af kriminalpræventiv karakter, der kan have været med mindske det faktiske kriminalitetsniveau, ligesom manglende indsats på bl.a. det sociale område kan have haft en modsat effekt. Sådanne forhold kan en undersøgelse af denne type ikke belyse. Undersøgelsens force er at pege på, at kriminaliteten er ulige fordelt i landet, og at denne ulighed i meget høj grad hænger sammen med sociale og demografiske uligheder og med forskelle i kriminalitetsmuligheder og i social kontrol.

Bilag 1 Variabelliste

Med mindre andet er nævnt, gælder det for alle variabler, at de vedrører år 2011.

Variabelnavn	Beskrivelse
Befolkningstæthed	Antal indbygger pr. km ²
Urbanisering	Andel af befolkningen som bor i by pr. 1.000 indbyggere (2006)
Tilflytning	Antal tilflytninger til kommunen pr. 1.000 indbyggere
Fraflytning	Antal fraflytninger fra kommunen pr. 1.000 indbyggere
Udpendling	Udpendling pr. 1.000 18-59-årige
Indpendling	Indpendling pr. 1.000 18-59-årige
10-14 år	Antal 10-14-årige pr. 1.000 indbyggere
15-19 år	Antal 15-19-årige pr. 1.000 indbyggere
20-24 år	Antal 20-24-årige pr. 1.000 indbyggere
25-39 år	Antal 25-39-årige pr. 1.000 indbyggere
40 år+	Antal 40-årige og derover pr. 1.000 indbyggere
Mænd	Antal mænd pr. 1.000 indbyggere
Efterkommere og indvandrere	Antal efterkommere og indvandrere pr. 1.000 indbyggere
Husstande med 1 person	Antal husstande med 1 person pr. 1.000 husstande
Enlige kvinder med børn	Antal familier bestående af enlige kvinder med børn pr. 1.000 familier
Fraskilte	Antal fraskilte pr. 1.000 personer, som har indgået ægteskab/partnerskab
Ejebolig	Andel boliger beboet af ejer pr. 1.000 boliger
Huse	Antal stuehuse til landbrugsejendomme, parcelhuse, række-, kæde-, og dobbelthuse pr. 1.000 boliger
Grundskole og uoplyst	Befolkningens højeste fuldførte uddannelse: Antal personer med grundskole og uoplyst uddannelsesforhold pr. 1.000 15-69-årige
Gymnasial uddannelse	Befolkningens højeste fuldførte uddannelse: Antal personer med almen gymnasial og erhvervsgymnasial uddannelse pr. 1.000 15-69-årige
Erhvervsuddannelse og kort videregående uddannelse	Befolkningens højeste fuldførte uddannelse: Antal personer med erhvervsfaglige praktisk og hovedforløb samt kort videregående uddannelse pr. 1.000 15-69-årige
Lang, mellemlang og bachelor uddannelse	Befolkningens højeste fuldførte uddannelse: Antal personer med lang, mellemlang og bachelor uddannelse pr. 1.000 15-69-årige
Erhvervsindkomst	Erhvervsindkomst (løn og virksomhedsoverskud) i 1.000 kr. pr. 1.000 indbyggere over 15 år (2010)
Personindkomst	Personindkomst i 1.000 kr. pr. 1.000 indbyggere over 15 år (2010)
Beskæftigede	Antal beskæftigede pr. 1.000 18-59-årige
Ledige	Antal ledige pr. 1.000 18-59-årige

Personer uden ordinær beskæftigelse	Antal personer uden ordinær beskæftigelse pr. 1.000 18-59-årige
Kontanthjælpsmodtagere	Antal kontanthjælpsmodtagere pr. 1.000 18-59-årige
Udbetalt kontanthjælp	Udbetalt beløb til kontanthjælp i 1.000 kr. pr. 1000 18-59-årige
Andel i industri	Antal ansat i industri pr. 1.000 beskæftigede
Andel i landbrug, skovbrug og fiskeri	Antal ansat i landbrug, skovbrug og fiskeri pr. 1.000 beskæftigede
Børn og unge anbragt	Børn og unge under 18 år, som anbragt uden for egen hjem pr. 31. dec. pr. 1.000 0-17-årige
Erhvervsbygninger	Antal erhvervsbygninger (fabrikker, værksteder, kontor, handel, lager, off. adm., undervisning, forskning mv.) pr. 1.000 bygninger
Sommerhuse	Antal sommerhuse pr. 1.000 bygninger
Unge mænd	Andel 15-39-årige mænd pr. 1.000 indbyggere
Børn og ældre	Andel under 15 år og over 40 år pr. 1.000 indbyggere
Kompetencegivende uddannelse	Befolkningens højeste fuldførte uddannelse: Antal personer med erhvervsfaglig praktik og hovedforløb, kort videregående uddannelse, bachelor, mellemlang og lang videregående uddannelse pr. 1.000 15-69-årige
Børnefamilier	Antal familier med mere end 2 børn pr. 1.000 familier

Bilag 2 Den endelige model

Her følger en optegnelse af vigtige tal og egenskaber for hovedmodel.

Modellsammendrag

R	R ²	Tilpasset R ²	Estimatets standardafvigelse
,867 ^a	,752	,738	10,8236

Anvendte variable: Mænd mellem 15 og 40 år pr. 1000 indbyggere, Sommerhuse pr. 1000 bygninger, Enlige kvinder med børn pr. 1000 familier, Boliger beboet af ejer pr. 1000 boliger

Nedenstående er en udskrift fra statistikprogrammet, hvori modellen er beregnet.

Koefficienter

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
	Konstant	14,105	22,714				,621
Enlige kvinder med børn pr. 1000 familier	,528	,166	,247	3,175	,002	,198	,858
Sommerhuse pr. 1.000 bygninger	,032	,011	,178	2,916	,004	,010	,055
Mænd mellem 15 og 40 år pr. 1.000 indbyggere	,390	,078	,404	4,990	,000	,235	,545
Boliger beboet af ejer pr. 1.000 boliger	-,061	,016	-,359	-3,801	,000	-,093	-,029
Høj befolkningstæthed	6,944	3,483	,156	1,994	,049	,026	13,862

Afhængig variabel: Anmeldelser pr. 1.000 indbyggere

Bilag 3 Afvigelse mellem faktisk og forventet kriminalitet

Kommune/politikreds	Faktisk kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Forventet kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Afgivelse fra forventet
København	158,9	132,5	Lidt over
Frederiksberg	93,8	113,3	Lidt under
Dragør	42,8	51,0	Lidt under
Tårnby	103,7	82,0	Meget over
Københavns politi	144,1	140,6	Ingen
Gentofte	75,7	68,3	Lidt over
Lyngby-Taarbæk	85,4	81,3	Ingen
Rudersdal	69,9	59,7	Lidt over
Frederikssund	52,4	65,3	Lidt under
Halsnæs	73,4	76,0	Ingen
Fredensborg	58,7	67,5	Lidt under
Egedal	48,9	59,2	Lidt under
Gribskov	54,8	56,7	Ingen
Hillerød	68,1	73,5	Ingen
Allerød	60,8	58,2	Ingen
Furesø	69,2	68,1	Ingen
Helsingør	86,1	79,7	Ingen
Hørsholm	63,8	55,5	Lidt over
Nordsjællands politi	68,4	63,0	Ingen
Ballerup	88,6	96,6	Ingen
Gladsaxe	66	96,4	Meget under
Herlev	93,9	96,9	Ingen
Hvidovre	84,8	97,9	Lidt under
Rødovre	98,7	94,4	Ingen
Albertslund	81,8	111,9	Meget under
Brøndby	83	98,9	Lidt under
Glostrup	96,5	96,6	Ingen
Høje-Taastrup	79,1	85,2	Ingen
Ishøj	93,3	100,3	Ingen
Vallensbæk	65,9	66,9	Ingen
Københavns Vestegns politi	83,4	92,3	Ingen
Lejre	44,6	45,0	Ingen
Greve	88,9	67,8	Meget over
Roskilde	92,7	80,0	Lidt over
Solrød	61,4	65,1	Ingen
Holbæk	64,2	70,2	Ingen
Kalundborg	68,7	68,2	Ingen
Ringsted	68,9	73,2	Ingen

Odsherred	82,1	61,4	Meget over
Køge	90,1	79,2	Lidt over
Stevns	34,9	46,8	Meget under
Midt- og Vestsjællands politi	75	75,6	Ingen
Faxe	63,3	57,7	Ingen
Sorø	62,7	60,8	Ingen
Slagelse	85,7	77,8	Lidt over
Næstved	66,6	68,1	Ingen
Vordingborg	72	58,6	Meget over
Guldborgsund	64,6	60,0	Ingen
Lolland	74,3	54,6	Meget over
Sydsjællands- og Lolland-Falsters politi	71,2	62,6	Lidt over
Bornholm	28,2	49,1	Meget under
Bornholms politi	28,2	49,1	Meget under
Nordfyns	58,3	53,3	Ingen
Kerteminde	47,8	60,8	Meget under
Odense	102,9	96,8	Ingen
Assens	50,1	51,9	Ingen
Faaborg-Midtfyn	52,6	52,2	Ingen
Svendborg	57,5	66,8	Lidt under
Langeland	46	39,9	Lidt over
Ærø	17,7	31,4	Meget under
Nyborg	69,7	59,1	Lidt over
Middelfart	72,3	54,6	Meget over
Fyns politi	74,8	69,2	Ingen
Sønderborg	66,5	65,8	Ingen
Aabenraa	75,3	61,4	Meget over
Tønder	60,8	56,1	Ingen
Haderslev	64,4	64,1	Ingen
Vejen	60,1	57,8	Ingen
Esbjerg	78,6	74,8	Ingen
Varde	62,6	58,4	Ingen
Fanø	38,2	51,6	Meget under
Syd- og Sønderjyllands politi	68,9	61,6	Lidt over
Billund	71,4	59,4	Meget over
Fredericia	93,3	83,5	Lidt over
Kolding	82,8	73,0	Lidt over
Vejle	79,9	67,1	Lidt over
Horsens	74,3	74,2	Ingen
Skanderborg	60,9	55,1	Lidt over
Hedensted	51,3	52,6	Ingen
Sydøstjyllands politi	75,2	67,7	Lidt over

Ikast-Brande	55	61,0	Ingen
Silkeborg	58,1	66,5	Lidt under
Herning	55,5	64,2	Lidt under
Ringkøbing-Skjern	46,5	56,7	Lidt under
Skive	53,5	62,0	Lidt under
Viborg	50,2	62,4	Lidt under
Holstebro	52,3	64,5	Lidt under
Lemvig	29,1	47,0	Meget under
Thisted	44,4	54,4	Lidt under
Morsø	44,2	47,4	Ingen
Struer	40,3	54,2	Meget under
Midt- og Vestjyllands politi	50,8	59,3	Lidt under
Århus	110,9	108,6	Ingen
Odder	49,7	59,3	Lidt under
Randers	73,2	69,5	Ingen
Norddjurs	58,7	61,9	Ingen
Syddjurs	59,3	55,1	Ingen
Samsø	35,8	34,7	Ingen
Favrskov	45,8	54,1	Lidt under
Østjyllands politi	88,7	97,3	Ingen
Vesthimmerlands	58,9	58,0	Ingen
Aalborg	87,8	88,7	Ingen
Rebild	42,2	49,6	Lidt under
Jammerbugt	58,3	52,0	Lidt over
Mariagerfjord	62,2	59,5	Ingen
Brønderslev	53,7	52,4	Ingen
Læsø	17,5	23,9	Meget under
Frederikshavn	70,4	57,8	Meget over
Hjørring	56,8	60,7	Ingen
Nordjyllands politi	70	72,5	Ingen